

**Mariona
Cortada
Albella**

Treball de Final del
Grau de
Criminologia. Maig
2014.

Tutora: Adriana
Pérez Fernández

Paraules 10.501

[LA COMUNITAT I LA PREVENCIÓ DE LA DELINQÜÈNCIA.]

Disseny i validació d'un instrument
de mesura.

Abstract

Han estat diversos els experts en criminologia i altres ciències socials que han defensat la importància dels vincles en la prevenció de la delinqüència. Les característiques i la fortalesa dels llaços que es creen amb les persones del entorn poden esdevenir factors protectors de comportaments de caire antisocial. A partir de les teories demostrades per diversos autors, s'han aïllat tots aquells elements indispensables i s'ha creat un instrument d'avaluació per avaluar el risc dels joves de delinquir. Aquest instrument ha estat sotmès a una validació per jutges per tal d'aplicar-lo de forma productiva en una prova pilot. Per poder analitzar la confiabilitat del instrument, s'ha realitzat una Alfa de Cronbach a partir de les dades obtingudes en la prova pilot. El resultat en aquest procés és de 0.809, per tant la seva confiabilitat està provada de forma satisfactòria.

Mots clau: vincles socials, prevenció, intervenció, instrument, comunitat, família, escola, grup d'iguals, validació, experts.

A number of experts in criminology and other social sciences who have defended the importance of affective links in crime prevention. The kind and strength of social bonds that an individual creates with his those who are closest to them can become deterrent factors of antisocial behavior. This research is based on the theories demonstrated by several authors to gain an insight into its essential elements towards creating a comprehensive measuring instrument. This instrument has been tested by validation by judges to apply it in a pilot study. In order to determine how reliable such an instrument is, a Cronbach's alpha has been made from the data obtained in the aforementioned pilot study. The result of this indicator is 0.809, so its reliability is proven beyond reasonable doubt.

Key words: social bonds, prevention, intervention, tool, community, family, school, peer group, validation, experts.

Han sido varios los expertos en criminología y otras ciencias sociales que han defendido la importancia de vínculos sociales en la prevención de la delincuencia. Las características y la fortaleza de los vínculos que se crean con las personas del entorno pueden convertirse en factores protectores de comportamientos antisociales. A partir de las teorías demostradas por diversos autores, se han aislado todos aquellos elementos indispensables y se ha creado un instrumento de evaluación para poder conocer el riesgo de los jóvenes de delinquir. Este instrumento ha sido sometido a una validación por jueces para poderlo aplicar de forma productiva en una prueba piloto. Para analizar la confiabilidad del instrumento, se ha realizado una Alfa de Cronbach a partir de los datos obtenidos en la prueba piloto. El resultado en este proceso es de 0809, por lo tanto su confiabilidad se ha probado de forma satisfactoria.

Palabras clave: Vínculos sociales, prevención, intervención, instrumento, comunidad, familia, escuela, grupo de iguales, validación, expertos.

1. Introducció	pàg. 4
2. Marc teòric	pàg. 6
2.1 Els vïncles	pàg. 6
2.2 Referents teòrics	pàg. 7
2.3 Delinqüència i adolescència	pàg. 9
3. Justificació metodològica	pàg. 15
4. Fonamentació dels ítems	pàg. 18
5. Validació per jutges	pàg. 28
6. Prova pilot	pàg. 34
6.2 Els resultats	pàg. 34
7. Conclusions	pàg. 36
8. Bibliografia	pàg. 40
9. Annexos	pàg. 42

1. Introducció

L'explicació i l'exposició dels motius de la delinqüència ha estat una de les principals finalitats que ha perseguit la criminologia des dels primers moments. Poder identificar les característiques que diferencien a una persona que mostra comportaments delictius d'una altra que no els mostra no és una tasca senzilla que s'ha intentat resoldre des de diferents punts de vista i des d'àmbits totalment oposats.

Malgrat la dicotomia que acostuma a caracteritzar l'evolució teòrica de les ciències socials, actualment la delinqüència s'entén com una realitat multifactorial resultat d'una barreja d'elements de caire psicobiològics i ambientals. Aquests elements poden actuar com a factors de risc (potenciant els comportaments antisocials) o com a factors protectors (potenciant comportaments de caire pro-social i per tant disminuint en risc).

Un dels factors ambientals sobre els que s'ha fet recerca són els vincles socials i s'ha partit d'aquestes teories cercant la base per crear un instrument que permeti avaluar la presència dels seus elements imprescindibles en diferents subjectes. Per tant, el primer objectiu d'aquesta recerca és poder establir aquells elements centrals defensats i provats per diferents teòrics en relació a la importància dels vincles socials amb la comunitat en la prevenció de la delinqüència. A partir d'aquests elements, el següent objectiu és la creació d'un instrument de mesura que permeti avaluar la presència i la fortalesa dels vincles percebuts per els joves catalans. Amb la voluntat de validar el instrument, es recorrerà al judici d'experts, un grup de diverses persones especialistes en aspectes rellevants per aquesta recerca. Els especialistes valoraran la correcció dels ítems seleccionats per tal d'obtenir els resultats que més s'ajustin a l'objectiu d'aquest treball. Els resultats permetran detectar si al grup existeix la necessitat de plantejar una intervenció a nivell col·lectiu i dins de l'àmbit escolar per tal d'enfortir i potenciar els vincles.

El baixos índex d'èxit en les intervencions en subjectes adults que ja han tingut comportaments delictius, justifica la intervenció preventiva en joves que mostrin mala qualitat en els seus vincles. La prevenció es justifica en ella mateixa degut a la gran

quantitat de costos individuals i socials que la delinqüència comporta. La criminologia i la seva aplicació ha donat bons resultats en l'explicació i en la prevenció de la delinqüència i per tant es creu que ha de ser aquest àmbit des del que s'ha de jutjar si un subjecte presenta o no factors de risc.

2.1 Els vincles.

Per a la psicologia (Morris i Maisto 2005), l'afecció és el vincle emocional que un nadó desenvolupa de forma gradual en el primer any de vida amb les persones que s'encarreguen de la seva cura i que li proporcionen seguretat i comoditat. Per tant per a que aquest procés es doni de forma satisfactòria, es requereix una continuïtat en una relació estreta en la que es realitza un gran intercanvi d'experiències. A nivell evolutiu, les primeres mostres clares del sentiment d'afecció poden aparèixer aproximadament al sis mesos, quan el bebè comença a respondre amb rialles o plors segons si la persona que en te cura s'apropa o s'allunya. De la mateixa manera, reclamarà la protecció que li poden oferir uns braços amics si se sent cansat o espantat. En conseqüència, durant el primer any de vida, un nadó aprèn a confiar en aquelles persones que en tenen cura i si les seves necessitats es cobreixen de forma satisfactòria, podrà desenvolupar confiança sobre els altres i sobre ell mateix. La seguretat que es desenvolupa sobre un mateix és el que permet que s'iniciï un altre procés molt important: la recerca d'autonomia, definitivament influenciada per la qualitat dels vincles generats amb anterioritat.

Però per als mateixos autors (Morris i Maisto 2005), el fet de generar uns bons vincles en els primers anys de la vida d'un nadó no és l'únic element a tenir en compte. Les actituds i els comportaments de l'entorn també influenciaran en la manera en la que un jove afrontarà la seva futura vida per la importància que aquests tenen en un altre procés clar: la socialització. El procés de socialització és aquell a través del qual les persones aprenem a determinar quines són les conductes social i culturalment acceptades en el nostre entorn però també ens permet desenvolupar eines per crear nous vincles socials. Aquest procés queda influenciat per la qualitat de l'afecció ja que són els vincles desenvolupats amb les persones properes el que els legitimen per determinar i delimitar el que es pot tolerar o no en un context ètic.

D'aquesta manera i presentant *grosso modo* els models parentals presentats per Morris i Maisto (2005): uns pares autoritaris i rígids és més possible que criïn a nens amb problemes de comunicació, introvertits i desconfiats. Ser totalment permissiu i no establir cap tipus de límit pot anar lligat al fet de no tenir cap tipus de cura d'un menor

que pot esdevenir en una persona sense habilitats socials ni autocontrol. En el cas de que no s'estableixin límits però per contra s'ofereixi molta atenció als infants pot provocar comportaments més immadurs i impulsius. Els models parentals que ofereixen límits tenint en compte les opinions dels seus fills mostren més probabilitats de proporcionar les eines necessàries perquè els joves mostrin més confiança en ells mateixos, desenvolupin habilitats socials i esdevinguin més responsables.

Amb l'objectiu de dictaminar quines són les característiques familiars vinculades al desenvolupament de conductes delictives en menors, Torrente i Rodríguez (2004), van realitzar un estudi del que van poder concloure que: per a la bona creació de vincles és molt important evitar la comunicació agressiva i/o negativa amb pocs elogis que comporti poc suport per part dels pares afecta de forma significativa a l'autoestima i l'autoimatge dels joves.

2.2 Referent teòrics.

Els autors de les teories culturals sempre han defensat que els comportaments delictius eren apresos basant-se en les teories generals d'aprenentatge. Akers (2006), afirma que els processos d'aprenentatge tant per als comportaments delictius com per a les conductes acceptades són exactament els mateixos. La diferència rau en el fet del que s'ensenya però no del procés d'interiorització que es basa en el reforç diferencial (el balanç entre els premis i els càstigs), i en la seguretat de la seva presència (Cid i Larrauri, 2001). Per poder aconseguir que un infant aprengui comportaments prosocials, Akers (2006) aposta per supervisar i realitzar un seguiment no només de les conductes que vagin apareixent sinó també proporcionar eines per poder canviar-les. En aquest procés d'aprenentatge no només influeixen les persones més properes (pares, cuidadors o grup d'iguals), sinó també l'entorn històricocultural i la comunitat (Akers 1998 citat per Akers 2006).

La interiorització d'una conducta no és quelcom irreversible perquè igual que s'aprèn es pot modificar a través dels mateixos mecanismes cognitius però canviant la direcció de la influència, per tant, les conductes poden aparèixer de forma inestable al llarg de la vida depenent de les persones amb les que es té contacte (Akers, 2006).

L'objectiu dels teòrics culturals va ser intentant completar les aportacions realitzades en l'associació diferencial. Aquesta va incloure com a element imprescindible perquè el procés d'aprenentatge tingués èxit la naturalesa de les interaccions. És a dir, la freqüència, la intensitat, la duració o la possibilitat de rebre reforços positius són algunes de les característiques que fomenten la interiorització de conductes (Akers 1998 citat per Akers 2006).

En contra del que defensaven les teories culturals (la delinqüència era apresada), i la teoria de l'anòmia (que les persones delinquen per tal de poder assolir les seves aspiracions), Hirschi (1969, citat per Cid i Larrauri 2001) va posar en relleu la importància dels vincles en els comportaments delictius. Si el delicte permet aconseguir tot allò que es desitja de forma més senzilla, “sembla lògic pensar que l'actitud racional d'acord a una avaluació de costos i beneficis seria delinquir” (Cid i Larrauri, 2001). D'aquesta manera, els teòrics del control amb Hirschi al capdavant, no van intentar explicar quins són els motius per el que una persona arriba a delinquir sinó perquè no ho fa. La seva aportació va defensar que els comportaments antisocials només apareixen quan els vincles que les persones tenen amb la societat es debiliten o es trenquen. En concret, la seva principal hipòtesis va ser la que defensava que el joves que estan afectivament vinculats a pares, professors, grup d'iguals i comunitat, que tenen aspiracions socials, laborals o educatives i comparteixen la creença de la necessitat de respectar la llei no són proclius a la delinqüència.

A partir d'aquesta hipòtesis, Hirschi va classificar els vincles (*social bonds*) en quatre categories en la seva teoria dels vincles:

- Afecció (*Attachment*), el procés mitjançant el qual s'interioritzen les normes i es respecten perquè s'és sensible a la opinió que els altres tenen d'un mateix. És a dir, per evitar decebre a persones que es consideren importants no s'actua contra els valors i les normes establertes. El mateix autor considera que aquest és el vincle més important: com més vinculat es senti un jove als seus pares, menys possibilitats de delinquir. Per altra banda, la poca afecció cap a l'escola comporta el sentiment de menys control social.
- Compromís (*Commitment*), apareix a partir de les recompenses que s'obtenen de la participació socialment acceptada en una societat. Com més necessitats i

aspiracions cobreixin aquestes recompenses menys risc existeix de que s'arrisquin en cometre un delictes.

- Participació (*Involment*), involucrar-se en les activitats convencionals no només per enfortir els lligams sinó també per tenir menys temps per portar a terme activitats delictives.
- Creences (*Belif*), compartir els valors socials, entendre'ls i respectar-los. En relació a aquest punt cal dir que Hirschi defensa que no hi ha cap societat que defensi un valors prodelictius i per tant és el punt que té menor importància.

A partir de la teoria dels vincles desenvolupada per Hirschi i juntament amb Gottfredson (1990), van desenvolupar la teoria de l'autocontrol per explicar quin és el factor comú a totes les persones que delinqueixen. La seva plasmació és la poca o nul·la capacitat per autocontrolar-se en pro d'assolir objectius a mitjà o llarg termini. D'acord al que exposen aquests autors i tal com s'ha explicat, el desenvolupament d'aquesta capacitat és un procés que té lloc en els primers anys a través dels vincles i la relació establerta amb la família o persones responsables. Aquestes persones de referència exerciran control i supervisaran i redireccionaran els comportaments considerats desviats, sempre i quan el menor s'hi senti emocionalment vinculat. L'autocontrol es manté estable al llarg de la vida i tot i que és un element present en els delinqüents, no totes les persones que mostren nivells baixos d'autocontrol acaben delinquent.

Per entendre la creació dels vincles, no s'ha d'oblidar que aquests es desenvolupen a partir del contacte amb altres. En aquest procés i segons la teoria de l'aprenentatge social, “*el comportament s'aprèn quan s'obté com a resultat una recompensa (reforç positiu)*” (Hawkins i Weis, 1995). Per això, socialitzar-se en un entorn que reforça de forma positiva els comportaments delinqüencials és un factor de risc molt important.

2.3 Delinqüència i adolescència.

L'aparició de la delinqüència en l'adolescència és un tema estudiat àmpliament en la criminologia. L'estudi que va desenvolupar Moffit al 1993, acredità que hi ha casos en els que la conducta antisocial presenta una certa continuïtat al llarg de la trajectòria vital d'una persona, durant el període de l'adolescència augmenta de forma significativa mostrant els índex més alts entre els 16 i els 20 anys. De la mateixa forma, Vasquez

González (2003), defensa que és habitual que els comportaments de caire delictiu apareguin en el procés de creixement, aprenentatge i desenvolupament social.

Com ja s'ha explicat, en els primers mesos de la vida d'un nadó es desenvolupen els primers vincles amb les persones que en tenen cura i aquests llaços seran fonamentals per poder portar a terme de forma satisfactòria el procés de socialització. Per poder mostrar a una persona allò que es considera social i èticament acceptable és bàsic que els responsables de l'educació siguin persones amb les que existeixi un vincle, persones que es considerin properes i es reconeguin com una autoritat. La seva tasca durant aquest procés serà corregir els comportaments que no siguin correctes i potenciar els acceptats mitjançant control. Segons els resultats obtinguts per Torrente i Rodríguez (2004), les dificultats d'establir vincles afectius amb els fills en un moment transcendental per ells com és l'adolescència, pot influir de forma decisiva en l'aparició de les conductes antisocials, sobretot per la dificultat de transmetre valors i normes

El control que s'ha exercit prèviament al període de l'adolescència i també el que s'exerceix en aquest moment és vital i per això, emfatitzant el que ja s'ha presentat amb anterioritat, els models parentals han d'assegurar una bona supervisió, la disciplina i el reforçament, sempre emmarcats en una bona relació emocional caracteritzada per ser propera i càlida així com dedicar temps als fills. És a dir, per assegurar la identificació i s'accepti l'autoritat de la família és necessari no només que s'exerceixin controls sinó que es cobreixin les necessitats (Reiss 1951, citat per Cid i Larrauri 2001).

Hi ha factors aliens al comportament dels pares, que poden provocar que el control parental sigui menor. Formar part d'una família nombrosa obliga als pares a haver de dividir la seva atenció entre més individus, així com viure canvis en les estructures familiars com ara separacions (Torrente i Rodríguez 2004). Però també cal considerar factors més de caire econòmic i social i d'acord al que exposa Toby (1957), el control ineficaç dels pares pot estar relacionat amb els sentiments d'aclapament per les pròpies dificultats, especialment si provenen d'entorns desfavorits (Torrente i Rodríguez (2004).

Altres actors socials també poden exercir controls sempre i quan els vincles que els uneix als joves siguin sòlids. Juntament amb la família, els educadors, els companys i la comunitat formen part del procés de socialització i d'educació dels individus i poden

atorgar beneficis de caire social convertint-se així en un factor protector tal i com defensa Vázquez González (2003). D'acord al que exposen Hawkins i Weis (1995), el procés de socialització es porta a terme en base a tres variables: la oportunitat de participar, les aptituds dels individus i els reforços que s'obtinguin en els comportaments. La oportunitat de participar es valora positivament en aquelles situacions en les que una persona pot formar part activament de les dinàmiques d'un grup i és el que Hirschi (1969, citat per Cid i Larrauri 2001), entén com *participació*. Les aptituds són les capacitats que presenta un subjecte a l'hora de desenvolupar-se en un entorn però també aquelles que aprèn en la relació depenent de la disponibilitat dels reforços per als comportaments desitjats (Hawkins i Weis 1995). En funció de la valoració que un jove faci d'aquests tres aspectes, el desenvolupament dels vincles serà satisfactori o no independentment de quin grup de referència (família, escola, grup d'iguals o comunitat), i de si aquest transmet valors pro delinqüencials o no. En altres paraules, no només la relació amb els pares té una gran importància sinó que el fet de viure en una comunitat pot: potenciar el vincles (per exemple, dotant d'oportunitats de participació en una entitat); o pot contrarestar certs aspectes adversos (en el cas que els pares treballin moltes hores el fet de participar de la comunitat pot potenciar el control).

Els adolescents que perceben l'escola més com una disciplina imposada que com la possibilitat de desenvolupar els seus propis interessos (Toby, 1957), posaran en relleu un mal procés en la creació dels vincles però d'acord al que exposen Morris i Maisto (2005), poder tenir relacions properes i amb certa supervisió amb adults a banda dels pares, és quelcom molt valuós per als joves durant aquesta època. Això però, segons Hawkins i Weis (1995), pot ser difícil en un sistema educatiu en el que les classes estan formades per molts alumnes o en el que els professors canvien de forma continuada de grup ja que hi ha menys opcions per crear vincles i exercir control.

Un altre grup de referència que ha estat molt estudiat per la criminologia és el grup d'iguals. Hawkins i Weis (1995), defensen que disposar de vincles forts amb la família i l'escola no afecta a la fortalesa del vincles amb companys sempre que els valors entre els grups siguin compartits. És a dir, en els casos en els que el grup d'iguals reforci comportaments antisocials, hi ha menys possibilitats de delinquir si els vincles pro socials amb la família i l'escola són potents. En el moment en el que participació convencional no proporciona beneficis suficients, l'afecció al grup d'iguals encara que

aquest valori positivament la delinqüència serà major perquè oferirà recolzament i suport social i emocional, quelcom que també defensen Morris i Maisto (2005).

El procés de socialització també comporta la creació de “*xarxes organitzades de relacions humanes amb les capacitats de satisfer les necessitats expressives i instrumentals de les persones que poden prevenir el delictes*” (Méndez i Barra, 2008), que generen el suport social. Aquests autors defensen que les necessitats personals tenen dues funcions: instrumentals, s’entenen les relacions socials com a mitjà per aconseguir objectius; i les expressives on les relacions socials es consideren importants per elles mateixes perquè poden satisfer les necessitats d’afecte i emocional. El *capital social* (Requena, 2008), és el conjunt de les xarxes i els recursos que proporcionen troben la seva principal font en la família i es nodreix de la participació dels subjectes en diferents sistemes (escola, grup d’iguals, família, ...), i amb l’objectiu d’ampliar el suport social les persones s’hi involucren (Méndez i Barra, 2008). La valoració del suport social, és a dir, “*la valoració que es fa de la xarxa de suport social i els recursos que aquesta facilita*” (Méndez i Barra, 2008), té un efecte clar en l’autoconcepte i l’autoestima ja que la seva influència és fonamental per aprendre a afrontar les demandes de l’entorn degut a la importància en el desenvolupament personal però, també, el fet de creure en les pròpies capacitats, proporciona més eines per fer front a moments clau de la vida (Morris i Maisto, 2005).

Més que el nombre de relacions socials que tingui una persona, allò important és la qualitat de les mateixes i el suport que se’n percep quan l’objectiu és preveure els comportaments antisocials. L’estudi que van realitzar Méndez i Barra al 2008 va concloure que els joves infractors presenten una menor percepció del suport social, la mida de la xarxa de suport és menor i el nombre de familiars que la conformen també. Es perceben a ells mateixos com una mala font de suport per als altres, quelcom que tampoc ajuda a l’hora de crear nous vincles socials o enfortir els que ja existeixen, per tant, afecta directament a la pròpia imatge.

El fet de sentir-se recolzat també pot tenir un paper important si es realitza algun tipus d’intervenció ja que les que es realitzen amb joves són de caire familiar. Aquestes s’orienten a promoure els comportaments responsables i potenciar els factors protectors a través del reforçament modelat, la reestructuració cognitiva i el control emocional, per tant el suport de les persones properes és fonamental (Redondo, 2009).

En l'estudi que van realitzar Torrente i Rodríguez (2004), van comprovar alguns dels factors més directament relacionats amb la conducta antisocial. Els nombre de germans d'una família, el fet de no viure amb tots dos progenitors, relacions problemàtiques amb la figura paterna, la percepció que les interaccions amb els pares com a problemàtiques, l'escassa cohesió i els conflictes entre els progenitors. Els perfils dels pares de joves que han delinquit en algun moment de la seva adolescència mostra pares amb baixa o nul·la formació que treballen d'obrers, i mares sense estudis bàsics que treballen en feines sense qualificació o són mestresses de casa. Segons els autors, aquestes característiques provoquen que no s'involucrin en el procés de socialització (Gorman-Smith, Tolan i Henry, 1999; citats per Torrente i Rodríguez, 2004), degut, com ja s'ha dit abans, a les pròpies limitacions.

Tot i que podria semblar que fets com per exemple abandonar l'escola pot ser un clar factor de risc a l'hora de presentar comportaments antisocials, se n'ha d'estudiar el motiu. El fet d'abandonar els estudis per tal de desenvolupar rols d'adults (treballar, tenir cura de la família, ...), i per tant assumir noves responsabilitats no només fa desaparèixer els comportaments antisocials previs sinó que protegeixen de la seva aparició millorant l'autoimatge. Tal i com exposa Toby (1957), arriba un moment en el que els adolescents estan menys influenciats per les seves famílies i inicien el seu procés d'emancipació tot i que encara no s'han involucrat en projectes propis i per tant, en aquest moment caldria potenciar les seves responsabilitats. En aquest sentit, Hawkins i Weis (1995), defensen que és convenient potenciar la participació dels adolescents en el funcionament familiar tot reforçant els comportaments que confirmen el compromís. El mateix sistema es podria aplicar en altres espais (com per exemple l'escola), on els joves, d'acord al que exposen els mateixos autors, caldria fomentar la participació dels alumnes en la presa de decisions del funcionament diari (sancions, dates importants, ...), per tal de potenciar els vincles amb els companys i la institució.

La formació de la identitat és un altre moment crític de l'evolució de les persones en la s'ha de realitzar una intensa autoexploració amb l'objectiu d'integrar els diferents rols d'una persona (fill, germà, amic, estudiant, ...) i el fet de desenvolupar rols d'adult o ser conscient dels beneficis que comporta el fet de formar part d'una comunitat és un element essencial a l'hora de valorar els pros i els contres de mostrar un comportament antisocial. Toby (1957) anomena *Stake in Conformity* a tot allò que es pot perdre quan

s'actua de forma contraria a les normes establertes: el suport de la comunitat, la feina, la parella o fins i tot el futur acadèmic i/o professional.

3. Justificació metodològica

L'objectiu general d'aquesta recerca és dissenyar un instrument per permeti establir si un grup classe requereix una intervenció per tal de potenciar els vincles o millorar-ne les seves característiques.

Els objectius específics que permetran assolir l'objectiu general seran els següents:

- Establir els aspectes rellevants en la creació de vincles socials de qualitat a partir de la recerca bibliogràfica d'estudis i teories.
- Dissenyar un instrument de mesura que permeti avaluar les característiques i la fortalesa dels vincles percebuts per un grup poblacional.
- Validar-lo a partir d'un tribunal d'experts.
- Validar-lo amb una prova pilot per tal d'acreditar la seva confiabilitat.

Amb l'objectiu de poder establir els grups amb major risc de presentar comportaments de caire delinqüencial, la finalitat d'aquest treball és dissenyar un instrument que permeti mesurar els aspectes més rellevants de la relació entre els vincles afectius i la delinqüència. Per tant, obtenir una eina oportuna que permeti, a partir de l'avaluació dels subjectes, si procedeix una intervenció que promogui l'enfortiment i la millora dels vincles percebuts.

Per tal de validar el instrument aquest ha de garantir el principi de confiabilitat (que mostri els mateixos resultats en diferents aplicacions), però també garantir la validesa de la seva aplicació per l'objectiu que persegueix. Per tant, en aquest cas el instrument haurà d'aportar informació sobre els elements que els autors han considerat importants per al que fa als vincles afectius i la seva relació amb els comportaments antisocials (Hernández et. Al., 2007).

Per garantir la presència d'aquest dos principis no només s'ha de fugir de la improvisació a l'hora de crear el instrument, també s'ha de ser conscient de l'entorn on es vol aplicar i adaptar-lo. En el cas que ens ocupa, s'ha de ser molt conscient dels subjectes als que va dirigit, i per tant adequar el llenguatge per tal d'evitar malentesos i poder recopilar informació fiable.

La població que es vol analitzar és la dels joves catalans d'entre 13 i 15 anys, ja que la voluntat és la d'intervenir de forma preventiva abans de que els comportament antisocials hagin aparegut. D'acord a les teories exposades en el marc teòric, és entre els 16 i els 20 anys on les conductes delictives apareixen amb més assiduitat, per tant, la detecció dels grups de risc s'ha de realitzar amb suficient marge per poder actuar de forma efectiva. La unitat d'anàlisi seran joves del primer cicle d'ESO i les seves principals característiques són: no estar complint cap tipus de pena de caire judicial, perquè l'objectiu és detectar casos abans de que apareguin els comportaments delinqüencials; i formar part d'un grup classe, perquè l'objectiu és intervenir en aquest espai. La mostra concreta on es realitzarà la prova pilot per tal d'avaluar la confiabilitat, és un grup de primer d'ESO d'un institut de Ripollet, per tant, no serà de tipus probabilístic sinó que s'haurà seleccionat per les seves característiques.

A l'hora d'elaborar un instrument cal tenir en compte l'enfoc i sobretot el llenguatge que s'utilitza per tal de que resulti empàtic, quelcom que podria afectar a la motivació per respondre (Hernández et. Al., 2007). L'aplicació del qüestionari es realitzarà dins del marc escolar, d'aquesta manera es garanteix la resposta en un entorn procliu a la concentració i al fer-ho en horari lectiu no reclama un esforç extra als subjectes. El nombre d'ítems sobre els que es basarà el instrument tampoc serà excessiu per tal de que no acabi resultant tediós.

A partir del que exposen Hernández et. Al. (2007), el tipus d'instrument que es crearà serà una escala de Likert en la que els subjectes hauran de plasmar les seves reaccions a partir de les afirmacions que es proporcionaran. Per tant, el nivell de mesura de la majoria dels ítems serà per intervals, a excepció de les qüestions que facin referència a certes característiques del subjecte (si forma part o no d'una família nombrosa, ...), que seran d'escala nominal. La codificació de les respostes d'escala variarà en funció de la direcció de les afirmacions que es presentin: d'aquesta manera, si les afirmacions són positives la major puntuació correspondrà a l'opció "Totalment d'acord", però si l'affirmació és negativa la major puntuació serà per l'opció "Totalment en desacord".

El qüestionari serà autoadministrat i el tipus de preguntes seran tancades i de resposta única, com ja s'ha dit, amb algunes respostes dicotòmiques i d'altres d'escala.

El fet de preferir en aquest cas les preguntes tancades respon a la voluntat de facilitar la col·laboració dels joves estudiants i també a la voluntat d'evitar dificultats en els

anàlisi degut al caràcter pilot de la prova aplicada. Tot i que com afirmen Hernández et. Al. (2007), la principal desavantatge que presenten les preguntes tancades és la limitació de les opcions de resposta, s'ha considerat que els matisos que ofereixen les respostes proposades són suficients.

El autors que ja s'han citat amb anterioritat (Hernández et. Al., 2007), defensen certes característiques que han de ser presents en les preguntes d'un instrument. Per això no hi ha d'haver dubtes en les preguntes ni en les afirmacions a les que els subjectes han de respondre, quelcom que ja s'ha tingut en consideració i que implica una adaptació total del llenguatge d'acord als subjectes a les que van adreçades. S'ha d'intentar evitar que els subjectes es sentin incòmodes perquè es pregunten coses massa personals. En el cas que ens ocupa, sent conscients que el que es pretén aconseguir involucra alguns aspectes privats (família, autovaloració, ...), l'objectiu serà accedir a la informació de forma subtil. Per últim s'ha de tenir present no voler obtenir informació de més d'un aspecte per pregunta perquè pot comportar confusió i evitar preguntes o afirmacions que dirigeixin de forma no intencionada cap a una resposta.

4. Fonamentació dels ítems

A partir del marc teòric que s'ha presentat amb anterioritat, s'han extret els aspectes més rellevants per tal de poder avaluar el risc de presentar comportaments antisocials d'acord a les característiques dels vincles afectius amb la comunitat (família, escola, grups d'iguals, ...). D'acord al que s'ha exposat en la justificació metodològica, s'han agrupat els ítems rellevants en categories segons la seva naturalesa i aquestes a l'hora en diferents àmbits. La importància del àmbits s'han fonamentat a partir del que s'ha presentat en el marc teòric i a partir d'aquí s'han elaborat els ítems concrets amb l'objectiu d'usar-los en el instrument de mesura i també en seva validació.

Estructura familiar

Àmbit	Fonamentació	Ítems concrets
Nombre de fills	Formar part d'una família nombrosa dificulta el control que els pares poden exercir sobre els seus fills ja que han d'atendre a diferents individus.	<ul style="list-style-type: none">• Ets fill/a únic/a? (1)• Formes part d'una família nombrosa? (tres o més germans en total) (2)
Característiques de la relació entre els pares	La situació personal entre els pares també pot influir en el control al que pot estar sotmès un infant: si els pares estan separats el control serà inferior degut a que acostuma a viure només amb un dels progenitors. També s'ha de tenir en compte que una separació pot afectar a nivell	<ul style="list-style-type: none">• Els teus pares viuen junts? (3)• Tu amb qui vius? (4)

	emocional al fills, podent desenvolupar sentiments de culpabilitat que afecta a la pròpia imatge.	
Situació econòmica	Viure en una situació econòmica dolenta pot dificultar l'exercici del control als fills per part dels pares. Això s'explica per les pròpies manques dels progenitors a les que han de fer front.	<ul style="list-style-type: none"> • Ocupació dels pares (5, 6)

Models parentals

Àmbit	Fonamentació	Ítems concrets
Models parentals	La forma en la que els pares actuen i es comporten en relació als seus fills promou diferents resultats en el procés de socialització. Exercir l'autoritat de forma emocionalment càlida pot esdevenir un factor protector.	<ul style="list-style-type: none"> • Els meus pares em controlen molt i sempre els he d'obeir. (10, 11) • Els meus pares no em controlen gens i no em diuen què puc fer i què no.(12, 13) • Els meus pares em donen suport i estableixen límits al meu comportament. (14, 15)
Supervisió parental	El fet de que els pares	<ul style="list-style-type: none"> • Els teus pares

	<p>exerceixin control en la vida i els comportament dels seus fills facilita que sancionin aquelles reaccions que no siguin correctes i potenciïn les que si que ho són.</p>	<p>s'interessen per el que faig. (16)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Quan faig alguna cosa mal feta els meus pares m'ho diuen. (17) • Quan faig alguna cosa bé els meu pares m'ho diuen. (18)
<p>Identificació amb els Pares</p>	<p>Identificar-se amb les figures que exerceixen l'autoritat facilita la comprensió de les normes i el seu compliment ja que es potencia la legitimitat.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Els meus pares m'expliquen els motius quan em renyen. (19) • Entenc els motius dels meus pares quan em renyen. (20) • Em sento unit als meus pares. (21) • Demano ajuda als teus pares.(22)
<p>Inclusió familiar</p>	<p>Que els joves es considerin inclosos en el funcionament familiar on hi desenvolupen rols amb certa responsabilitat pot potenciar el sentiment de pertinença i això es converteix en un <i>stake in conformity</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Els meus pares m'expliquen les coses importants de la família. (23) • Participo en el dia a dia de la meva família (vaig a comprar, paro la taula, ...). (24) • Es té en compte la meva opinió en les decisions familiars (on anar de

		vacances, ...). (25)
Relació amb els pares	La forma de comunicar-se amb les persones de l'entorn també forma part del procés de socialització i pot dotar (o no), d'eines per enfortir els vincles.	<ul style="list-style-type: none"> • Els meus pares em criden quan em renyen. (26) • Els meus pares em feliciten quan faig alguna cosa bé. (27) • Em sento amb la llibertat per dir el que em sembla bé i el que no. (30) • Quan m'equivoco els meus pares... (7)
Involucració en el procés de socialització.	Participar en el procés de socialització no només suposa supervisar i rectificar el que no es considera correcte, també suposa formar part dels processos dels fills i cobrir les seves necessitats.	<ul style="list-style-type: none"> • Els meus pares m'ajuden quan els hi demano. (28) • Els meus pares s'interessen per el que faig al institut. (29) • Necessitats bàsiques cobertes (casa, menjar, roba, emocional, ...). (31, 32, 33)

Escola

Àmbit	Fonamentació	Ítems concrets
Característiques escolars:	Les característiques de	<ul style="list-style-type: none"> • Quants alumnes sou a la

<ul style="list-style-type: none"> • Nombre d'alumnes per classe. • Canvis constants de professorat. • Participació en l'aula i en la seva gestió. 	<p>l'entorn escolar pot disminuir el control. La possibilitat de participar en l'organització i el funcionament de l'aula potencia els vincles amb els companys i els professors.</p>	<p>teva classe. (8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Al institut tinc un professor de referència. (34) • Al institut canvio molt de professors. (35) • Tinc un professor en cada assignatura. (36) • Puc participar en la presa de decisions referents a l'organització de l'aula (dates d'entrega, sancions, ...). (37)
<p>Aspectes personals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valoració de l'educació que es rep. • És un bon estudiant? • Visió i valoració del futur 	<p>Els aspectes personals en relació al centre educatiu també són importants: valorar de forma positiva de l'educació que es rep facilita la participació i per tant potencia els vincles; tenir unes bones expectatives acadèmiques i considerar-se bon estudiant pot servir per crear <i>stake in conformity</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aprenc coses al institut. (38) • El que m'ensenyen al institut són coses importants per mi. (39) • Em considero un bon estudiant. (40) • M'agradaria seguir estudiant després de l'ESO. (41) • El que aprenc ara és important per al futur. (42)
<p>Mestres:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Identificació amb els mestres. • Vincle afectiu amb 	<p>Identificar-se i tenir vincles amb els professors influeix en el procés de socialització que dotarà al</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Considero als meus professors un model a seguir. (43, 44) • Aprecio als meus

els mestres.	joves d'eines per poder decretar allò que es considera correcte a l'hora que ofereix eines per crear nous vincles.	professors. (45) <ul style="list-style-type: none"> • Puc recórrer a algun dels meus professors si tinc algun problema. (46)
--------------	--	--

Autoestima

Àmbit	Fonamentació	Ítems concrets
Creença en les pròpies capacitats.	Creure en les pròpies capacitats i tenir autoestima promou els estils de vida saludables i dota d'eines per afrontar els moments complicats de la vida.	<ul style="list-style-type: none"> • Tendeixo a pensar que puc fer les coses bé abans de començar-les. (47) • Tendeixo a pensar que faig les coses bé. (48) • Tinc un bon concepte de mi mateix. (49) • M'estimo a mi mateix. (50)
Veure's com una bona font de suport.	Considerar-se una bona font de suport per als altres facilita la creació de nous vincles així com enfortir els que ja existeixen.	<ul style="list-style-type: none"> • Sé ajudar a les persones que em demanen ajuda. (51) • Tinc persones properes que recorren a mi si tenen algun problema. (52) • M'agrada ajudar a les persones que em

demanen ajuda. (53)

Rols d'adults

Àmbit	Fonamentació	Ítems concrets
Responsabilitats	El fet de desenvolupar rols més associats amb l'edat adulta i tenir responsabilitats pot funcionar com un <i>stake in conformity</i> .	<ul style="list-style-type: none">• Assumeixo responsabilitats dins la meva família. (54)• Assumeixo responsabilitats al institut. (55)

Inclusió en la comunitat

Àmbit	Fonamentació	Ítems concrets
Social bonds: <ul style="list-style-type: none">• Afecció.• Compromís.• Participació.• Creences.	Ser sensible a les opinions de les persones que t'envolten, sentir-se unit a la comunitat, participar en activitats convencionals i compartir les creences socials són els elements bàsics de la teoria de vincles proposada per Hirschi.	<ul style="list-style-type: none">• Considero important el que pensin de mi les persones de la meva família. (56)• Considero important el que pensin de mi els meus professors. (57)• Considero important el que pensin de mi els meus amics. (58)

	<ul style="list-style-type: none"> • Crec que les persones del meu entorn em deixarien de recolzar si cometés algun delictes. (59) • Faig activitats extraescolars. (60) • Formo part d'alguna Associació (cultural, esportiva, ...). (61) • Crec correctes les normes que imposa el meu entorn. (62)
--	---

Amics/Grup d'iguals

Àmbit	Fonamentació	Ítems concrets
Comportament del teu grup d'iguals	La presència de comportaments antisocials per part del grup d'iguals pot ser un factor de risc.	<ul style="list-style-type: none"> • Els meus amics beuen alcohol o consumeixen altres drogues. (63, 64)
Suport que perceps del teu grup d'iguals	El fet de tenir uns vincles més forts amb el grup d'iguals que amb la família, sempre que aquest no comparteixin els valors, és un factor de risc.	<ul style="list-style-type: none"> • Considero més important als meus amics que a la meva família. (65) • Demano més consell als meus amics que a la meva família. (66) • Les opinions dels meus

amics i de la meua
família coincideixen.
(67)

Percepció del suport social

Àmbit	Fonamentació	Ítems concrets
Característiques de la xarxa de suport	Disposar d'una xarxa de suport a la que es pot recórrer si es necessita ajuda és quelcom que influeix de forma directa en l'auto imatge.	<ul style="list-style-type: none"> • Tinc persones al meu entorn a les que puc recórrer si necessito ajuda. (68) • Aquestes persones són majoritàriament de la meua família. (69)
Necessitat cobertes	Tenir la sensació de que la xarxa de suport cobreix les necessitat de l'individu enforteix els lligams.	<ul style="list-style-type: none"> • Les persones a les que demano ajuda em saben ajudar. (70) • Tinc prou confiança per demanar el que necessito a les persones del meu entorn. (71)
Valoració de la xarxa de suport	Fer una bona valoració final de la xarxa de suport també enforteix els lligams.	<ul style="list-style-type: none"> • M'agradaria tenir altres persones a les que recórrer. (72) • Crec que el grup de persones a les que puc

demanar ajuda és bo.

(73)

5. Validació per jutges

A partir dels ítems del punt anterior, s'ha dissenyat un instrument (ANNEX 1) per poder avaluar les característiques dels vincles dels joves. Abans de portar a terme la prova pilot que ens permetrà conèixer la confiabilitat del qüestionari elaborat, aquest serà sotmès a una validació per jutges.

Els professionals escollits per portar a terme aquest procés són un total de sis, seleccionats per els seus coneixements i les seves trajectòries professionals. La seva validació consisteix en l'avaluació dels ítems proposats a partir de tres principis: la univocitat, la pertinença i la importància.

Tres dels jutges són professors de la UAB: dos amb formació pedagògica i un altre amb formació criminològica. Amb les seves valoracions es pretenia cercar opinions de caire teòric i metodològic degut a la seva experiència prèvia. Per altra banda, s'ha comptat amb la participació d'una funcionaria de serveis socials, que ha aportat el seu coneixement de caire menys teòric però més pràctic; una pedagoga que és tècnica de l'àrea socioeducativa d'una important fundació catalana, que degut al seu treball constant amb joves ens oferirà una visió més pròxima a aquest sector poblacional; i el professor encarregat de realitzar la prova pilot a una de les seves classes, que ha fet moltes aportacions sobre la utilització del llenguatge per evitar els dubtes.

Als jutges se'ls va enviar un document en el que es sol·licitava la seva col·laboració i se'ls explicava la forma de procedir (ANNEX 2).

La **univocitat** implica que les preguntes i afirmacions del qüestionari s'entenen i que el seu llenguatge està correctament adaptat al perfil dels subjectes al que va adreçat. En aquest cas concret els jutges han hagut de tenir present que el instrument està pensat per joves del primer cicle d'ESO i per tant s'ha d'evitar que la forma de redacció i el lèxic no generi dubtes. La resposta és dicotòmica (Sí/No) i s'avaluarà de forma percentual les respostes afirmatives.

La **pertinença** és la correcció de la pregunta tenint en compte els objectius marcats. Per tant, s'ha de dictaminar si els ítems amb els que s'han concretat els diferents àmbits de la recerca són correctes, o el que és el mateix, si es pot aconseguir saber allò que volem

amb la pregunta realitzada. A partir dels objectius proporcionats, el jutges han respòs Sí/No i s'avaluarà de forma percentual les respostes afirmatives.

La **importància** és un element que també s'ha d'avaluar a partir dels objectius marcats en la recerca. Pretén avaluar la importància de la qüestió o afirmació en relació a allò que es vol esbrinar. Els jutges han de puntuar de l'1 al 5 aquest aspecte i es realitzarà una mitjana amb les puntuacions obtingudes.

Per últim, els jutges també han disposat d'un espai on poder realitzar observacions i comentaris per tal d'ajustar al màxim possible les qüestions a l'objectiu que persegueixen.

Amb la informació proporcionada per el jutges (ANNEX 3), s'ha elaborat la Taula 1 on es mostren els resultats i on apareix la decisió final de cada ítem. A partir de les avaluacions obtingudes s'ha decidit si modificar, eliminar o mantenir igual cada ítem.

Núm	Ítem	Imp.	Univ.	Pert.	Decisió
1	Ets fill/a únic/a?	3,5	100%	100%	Conservat
2	Formes part d'una família nombrosa? (tres o més germans en total)	3,6	100%	100%	Conservat
3	Els teus pares viuen junts?	4	100%	83,3%	Conservat
4	Tu amb qui vius?	4,33	100%	100%	Conservat
5	Ocupació del pare	3,33	100%	100%	Conservat
6	Ocupació de la mare	3,5	100%	100%	Conservat
7	Quan m'equivoco els meus pares...	4,83	83,3%	100%	Modificat
8	Quants alumnes hi ha a la teva classe?	3,16	100%	100%	Eliminat
9	Els meus pares em controlen molt.	4,83	100%	100%	Modificat
10	Sempre he d'obeir als meus pares.	4,66	100%	83,3%	Conservat
11	Els meus pares no em controlen gens.	3,8	100%	66,6%	Conservat
12	Els meus pares no em diuen què puc fer i què no.	4,33	83,3%	100%	Modificat
13	Els meus pares em donen suport.	4,6	83,3%	100%	Conservat
14	Els meus pares estableixen límits al meu comportament.	4,6	83,3%	100%	Eliminat

15	Els meus pares s'interessen per el que faig.	5	100%	100%	Conservat
16	Quan faig alguna cosa mal feta els meus pares m'ho diuen.	5	100%	100%	Conservat
17	Quan faig alguna cosa bé els meu pares m'ho diuen.	4,8	100%	100%	Conservat
18	Els meus pares m'expliquen els motius quan em renyen.	5	100%	100%	Conservat
19	Entenc els motius dels meus pares quan em renyen.	5	100%	100%	Conservat
20	Em sento unit als meus pares.	4,83	100%	100%	Modificat
21	Demano ajuda als meus pares.	4,66	83,3%	100%	Modificat
22	Els meus pares m'expliquen les coses importants de la família.	4,83	100%	100%	Conservat
23	Participo en el dia a dia de la meva família.	4,83	100%	100%	Conservat
24	Es té en compte la meva opinió en les decisions familiars.	4,83	100%	83,3%	Conservat
25	Els meus pares em criden quan em renyen.	5	100%	100%	Conservat
26	Els meus pares em feliciten quan faig alguna cosa bé.	5	100%	100%	Conservat
27	Els meus pares m'ajuden quan els hi demano.	5	80%	100%	Conservat
28	Els meus pares s'interessen per el que faig al institut.	4,8	100%	100%	Conservat
29	Em sento amb la llibertat per dir el que em sembla bé i el que no.	4,8	66,6%	83,3%	Conservat
30	A casa mengem variat (fruita, verdures, llegums, peix, ...).	3,5	100%	83,3%	Eliminat
31	La meva llar és acollidora.	4,3	100%	100%	Conservat
32	Tinc tot allò que necessito (roba, material escolar, etc).	4,8	100%	100%	Conservat
33	Al institut tinc un professor de referència.	4,8	66,6%	83,3%	Conservat
34	Al institut canvio molt de professors.	4,8	66,6%	83,3%	Eliminat
35	Tinc un professor en cada assignatura.	4	100%	66,6%	Eliminat

36	Puc participar en la presa de decisions referents a l'organització de l'aula (dates d'entrega, sancions, ...).	4,3	100%	100%	Conservat
37	Aprenc coses al institut.	4	100%	83,3%	Eliminat
38	El que m'ensenyen al institut són coses importants per mi.	4,8	100%	100%	Conservat
39	Em considero un bon estudiant.	4,8	100%	100%	Modificat
40	M'agradaria seguir estudiant després de l'ESO.	4,8	100%	100%	Conservat
41	El que aprenc ara és important per al futur.	4,8	100%	100%	Conservat
42	Considero als meus professors com un model a seguir.	4	100%	100%	Eliminat
43	Accepto les normes dels meus professors.	4,6	100%	100%	Conservat
44	Aprecio als meus professors.	4,8	100%	100%	Eliminat
45	Puc recórrer a algun dels meus professors si tinc algun problema.	4,8	83,3%	83,3%	Eliminat
46	Tendeixo a pensar que puc fer les coses bé abans de començar-les.	4,6	83,3%	100%	Eliminat
47	Tendeixo a pensar que faig les coses bé un cop les he fet.	4,6	60%	100%	Modificat
48	Tinc un bon concepte de mi mateix.	4,3	66,6%	100%	Modificat
49	M'estimo a mi mateix.	4	83,3%	83,3%	Eliminat.
50	Sé ajudar a les persones que em demanen ajuda	4,6	100%	100%	Conservat
51	Tinc persones properes que recorren a mi si tenen algun problema.	4,5	100%	100%	Modificat
52	M'agrada ajudar a les persones que em demanen ajuda.	4,8	100%	100%	Conservat
53	Assumeixo responsabilitats dins la meua família.	4,5	66,6%	83,3%	Modificat
54	Assumeixo responsabilitats al institut.	4,33	100%	83,3%	Modificat
55	Considero important el que pensin de mi les persones de la meua família.	4,83	100%	100%	Conservat

56	Considero important el que pensin de mi els meus professors.	4,83	100%	100%	Conservat
57	Considero important el que pensin de mi els meus amics.	4,83	100%	100%	Conservat
58	Crec que les persones del meu entorn em deixarien de recolzar si cometés algun delictes.	4,5	83,3%	100%	Modificat
59	Faig activitats extraescolars.	4,33	100%	100%	Eliminat
60	Formo part d'alguna Associació (cultural, esportiva, ...).	4,33	100%	100%	Conservat
61	Crec correctes les normes que imposa el meu entorn.	4,66	100%	100%	Conservat
62	Els meus amics beuen alcohol.	4,5	100%	66,6%	Modificat
63	Els meus amics consumeixen altres drogues.	4,5	100%	66,6%	Modificat
64	Considero més important als meus amics que a la meva família.	4,83	100%	100%	Conservat
65	Demano més consell als meus amics que a la meva família.	5	100%	100%	Conservat
66	Les opinions dels meus amics i de la meva família coincideixen.	4,66	83,3%	100%	Conservat
67	Tinc persones al meu entorn a les que puc recórrer si necessito ajuda.	4,33	83,3%	100%	Modificat
68	Aquestes persones són majoritàriament de la meva família.	4,16	83,3%	83,3%	Modificat
69	Les persones a les que demano ajuda em saben ajudar.	4,2	100%	100%	Conservat
70	Tinc prou confiança per demanar el que necessito a les persones del meu entorn.	4,5	100%	100%	Conservat
71	M'agradaria tenir altres persones a les que recórrer.	4,5	100%	83,3%	Modificat
72	Crec que el grup de persones a les que puc demanar ajuda és bo.	4	66,6%	66,6%	Eliminat

Taula 1: Resultats de la validació per Jutges. Elaboració pròpia.

D'acord a les valoracions obtingudes per els jutges s'han modificat alguns ítems i se n'han eliminat alguns altres.

La modificació dels ítems respon a diversos motius:

- Eliminar expressions sexistes afegint l'opció en femení quan les qüestions es refereixen al propi subjecte. D'aquesta manera s'aconsegueix més proximitat i major possibilitat d'empatia. Ítems 21 i 40.
- Ubicar les qüestions en estadis diferents del qüestionari, per evitar les preguntes molt compromeses al inici del instrument i per tant evitar les possibilitats de que no siguin sincers en la seva resposta. Ítem 7.
- Oferir claredat a les afirmacions per evitar confusions i facilitar la resposta. Aquest procés s'ha portat a terme reformulant certes afirmacions per tal d'evitar dubtes o males interpretacions, oferint exemples més clars o afegint criteris temporals. Ítems 10, 13, 22, 48, 49, 52, 54, 55, 59, 63, 64, 68, 69 i 72.

L'eliminació dels ítems també respon a diferent motius:

- Alguns jutges han valorat amb baixos índex d'importància els ítems escollits i en alguns casos la opinió ha estat compartida. Per evitar allargar el qüestionari amb informacions menys rellevants s'ha optat per prescindir els ítems 8 i 31.
- Tot i tenir present que hi ha ítems que ofereixen control sobre les respostes anteriors, trobar-los en excés també pot provocar que el qüestionari resulti tediós i repetitiu i per tant pot provocar cansament als subjectes. Ítems 15, 43, 45, 46.
- La baixa valoració de la univocitat i/o la pertinença dels jutges en alguns ítems ha promogut l'eliminació d'algunes de les afirmacions perquè no s'entenien amb suficient claredat o perquè allò que es preguntava no era pertinent d'acord als objectius del treball. Ítems 35, 36, 38, 47, 50, 60 i 73.

6. Prova pilot

Amb la nova versió (ANNEX 4) del instrument modificat a partir de les valoracions dels jutges, s'ha realitzat una prova pilot per tal de valorar l'aplicació real del qüestionari i comprovar-ne la confiabilitat.

El instrument utilitzat en aquesta prova pilot prescindeix de 13 ítems en relació a la primera versió d'acord a les valoracions que han realitzat els jutges i està redactat en català ja que serà aplicat en un institut català. De la mateixa manera que en el qüestionari original, les respostes dels subjectes han de valorar el grau d'acord (Molt d'acord, d'acord, en desacord i molt en desacord), de les diverses afirmacions que reflexen els diferent àmbits d'interès. A banda d'aquest tipus de qüestions, també s'han de respondre algunes preguntes amb respostes dicotòmiques o d'escala.

Tenint en compte el perfil teòric dels subjectes ideals per optimitzar els resultats de la recerca, s'ha pogut tenir accés a una classe de primer d'ESO amb 24 alumnes d'un institut públic del Vallès Occidental. És a dir, els subjecte són joves de tots dos sexes i d'entre 13 i 14 anys, per tant, s'han complert les pretensions inicials de la recerca. L'entorn el que s'aplica aquest instrument va ser el institut durant l'horari lectiu.

La persona encarregada de fer arribar el qüestionari als joves i de recollir-lo va ser un dels professors del centre. Degut al coneixement d'aquest professional dels joves als que fa classe, es va considerar procedent seleccionar-lo com un dels jutges responsable d'avaluar el instrument. D'aquesta manera, el professor responsable ha tingut la oportunitat de formular totes aquelles preguntes que a priori pogués considerar probables per generar confusió entre els alumnes.

6.2 Els resultat.

A partir de les dades obtingudes amb la prova pilot, s'ha elaborat un arxiu introduint la informació al SPSS amb l'objectiu de poder analitzar la confiabilitat del instrument mitjançant l'Alfa de Cronbach.

Tot i que el nombre total de casos és de 24, hi ha hagut un cas que ha quedat exclòs ja que no s'havien contestat la totalitat de les qüestions tal i com mostra la Taula 2.

Resumen del procesamiento de los casos			
		N	%
Casos	Válidos	23	95,8
	Excluidos ^a	1	4,2
	Total	24	100,0
a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.			

Taula 2. Font extreta del SPSS

A partir de les dades proporcionades per aquests 23 casos, s'ha analitzat la confiabilitat del instrument a partir de l'Alfa de Cronbach d'acord al que s'exposa en la Taula 3. El coeficient proporcionat per aquest anàlisi (que sempre es trobarà entre 0 i 1), de fiabilitat és superior a 0,8 i significa que el qüestionari validat té un nivell de fiabilitat molt alt. Aquesta xifra ens ofereix el grau en el que el qüestionari aconsegueix mesurar allò que pretén, en aquest cas, si el instrument ens dóna informació sobre les característiques dels vincles dels subjectes.

Estadísticos de fiabilidad		
Alfa de Cronbach	Alfa de Cronbach basada en los elementos tipificados	N de elementos
,809	,830	59

Taula 3. Font extreta del SPSS

En el cas de que l'Alfa de Cronbach fos inferior a 0,7, la consistència interna seria acceptable tot i que seria desitjable que millorés; i en el cas de que fos superior a 0,9 es podria considerar que les qüestions plantejades es repeteixen i per tant es podria considerar redundant. Per tant, la confiabilitat obtinguda és molt bona i per tant no és necessari eliminar cap ítem per millorar la consistència interna.

7. Conclusions

En el plantejament inicial d'aquest treball no hi va haver cap dubte sobre la importància dels vincles afectius en relació amb els comportaments antisocials, és a dir, en tot moment hem partit de la hipòtesis de que les característiques i la fortalesa dels llaços amb les persones del voltant són un element essencial per a prevenir la delinqüència. Partint d'aquesta premissa, hem cregut pertinent dissenyar un instrument que permeti establir si un grup determinat de persones (en el nostre cas, un grup classe) requereix d'una intervenció per tal de potenciar els vincles percebuts o millorar-ne les seves característiques.

Prenent aquest objectiu com el general, el primer objectiu específic que hem assolit ha estat el de poder identificar i aïllar els aspectes més rellevants en relació a la creació de vincles partint de teories i estudis previs. La quantitat de literatura que comparteix aquest plantejament en les ciències socials i jurídiques és extensa, però abans de revisarla s'ha optat per plasmar el procés per el que es creen els vincles a nivell psicològic. La primera conseqüència de desenvolupar uns lligams de qualitat durant el primer procés de socialització amb les persones més properes, és un sentiment d'unió. Aquest provoca la percepció, sobretot dels pares, com a persones amb una gran dosi d'autoritat moral, és a dir, amb un poder legítim per valorar allò que és correcte i el que no. Sobretot per prevenir els comportament delictius en l'adolescència, l'època on apareixen amb més freqüència, les característiques i les relacions establertes amb la comunitat i l'entorn (família, grup d'iguals, ...) prenen un paper fonamental i poden esdevenir factors de risc o factors protectors. Exercir un bon control a tots els nivells (família, escola, el grup d'amics i comunitat), ajuda a establir uns límits al comportament, però si el fet de no sobrepassar-los no comporta cap recompensa el procés no es realitza correctament i la legitimitat disminueix. En relació als elements base en aquest procés, ens ha interessat la diversitat dels autors perquè d'aquesta manera s'ha aconseguit ampliar molt l'espectre i per tant tenir en consideració diferents qüestions per aconseguir elaborar una idea més completa. S'han pres en consideració diferents estudis per tal de corroborar la premissa inicial i per tal d'assolir l'objectiu generals del treball.

El segon objectiu específic és el disseny del propi instrument de mesura a partir dels elements identificats en la base teòrica. Aquests elements s'ha agrupat en diferents

categories i aquestes s'han subdividit en àmbits. S'han justificat d'acord amb allò exposat en el Marc Teòric i s'han concretat en ítems sobre els que hem pogut construir un instrument de mesura. Un qüestionari s'ha considerat la millor opció per poder assolir l'objectiu general: valorar la possibilitat d'una intervenció per potenciar els vincles. En alguns casos, aquesta plasmació ha estat molt costosa sobretot perquè des del inici s'ha tingut molt en compte la utilització del llenguatge degut a les característiques de la població diana a la que va dirigida aquest instrument.

Per garantir la qualitat del instrument que hem dissenyat hem optat per realitzar dos tipus de procediments de validació, el tercer dels objectius específics. Per una banda, i en primera instància, la validació realitzada per un grup de jutges escollits per la seva formació i la seva trajectòria professional. Les seves aportacions han estat imprescindibles, no només per poder adaptar el llenguatge i la expressió als subjectes que es pretenien analitzar, sinó també per construir les qüestions de forma en la que la informació obtinguda fos exactament la que es pretenia.

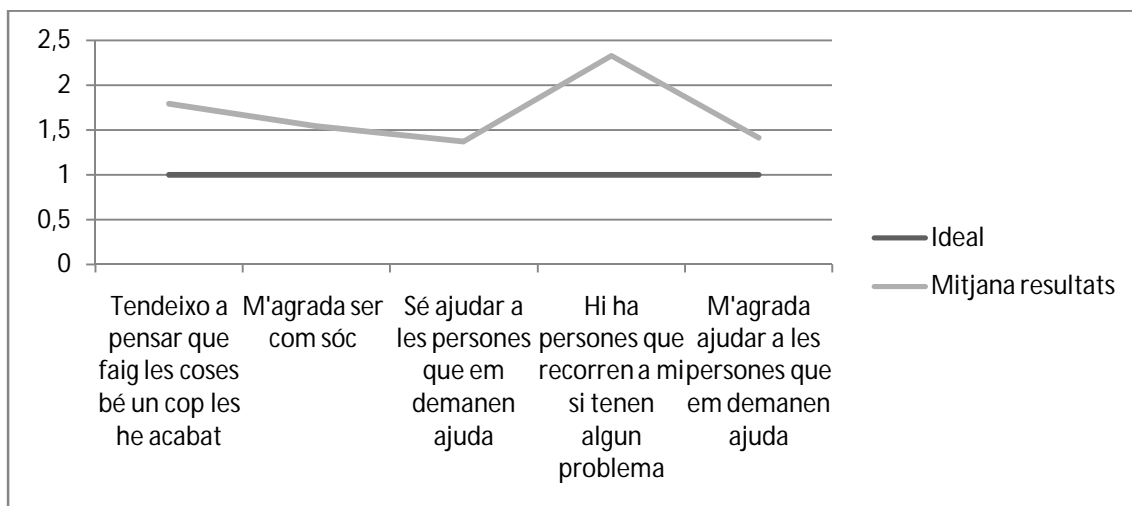
El segon procés de validació ha estat una prova pilot portada a terme en una classe d'un centre d'educació secundària, per tal de poder fer l'anàlisi de confiabilitat per Alfa de Cronbach. Les dades extretes s'han analitzat a través del programa d'anàlisi de dades SPSS, els resultat extret ha estat major a 0,80, per tant parlem d'una confiabilitat alta, és a dir el instrument dissenyat mesura allò que pretén.

Les principals limitacions a les que he hagut de fer front durant el procés d'aquesta recerca han estat de caire metodològic. La validació per jutges ha estat un procés feixuc i lent en el que no s'han complert els terminis prèviament establerts. Els professionals seleccionats ho han estat per la seva trajectòria i la seva formació i això en alguns casos implica que tinguessin un gran volum de feina que dificultés la seva participació. Malgrat l'endarreriment provocat per aquestes dificultats, la prova pilot es va poder realitzar de forma satisfactòria, ressaltat la col·laboració del professor que posteriorment va realitzar l'enquesta al grup de la prova pilot.

En conclusió, un cop validat aquest instrument la seva principal funció és dotar als centres escolars d'una eina que els ajudi a avaluar les característiques dels vincles que existeixen a l'aula per tal de poder fer programes de prevenció, si s'escau, en funció dels resultats del grup classe. Per tal d'utilitzar aquest qüestionari s'hauria de partir d'una situació ideal, això vol dir saber quin és el resultat òptim per tal de dir que "aquell

grup classe no té problemàtiques greus en relació als vincles”. Així doncs partint d’aquest punt “ideal” es compararien els resultats del grup classe per tal d’analitzar el nivell que té i valorar la necessitat de fer una intervenció precoç o no, tenint en compte el que he exposat a la teoria i la importància de tenir vincles positius.

Agafant la Taula 4 (analitzant un dels àmbits estudiats), definim la situació ideal de respostes i fem una comparació amb la mitjana obtinguda amb l’aplicació del instrument. D’aquesta manera es podrà observar la divergència entre la informació obtinguda i la ideal. Seran els professionals encarregats d’aplicar el instrument de mesura d’acord amb les característiques del centre i del grup d’alumnes, els que valoraran quin tipus d’intervenció realitzar o si aquesta s’escau.

Taula 4: Comparativa resultats

Una altre línia d’investigació seria el disseny de possibles intervencions de cara a l’enfortiment dels vincles dels joves i per tant prevenir els comportaments antisocials.

I per últim, una altre utilitat i futura línia d’investigació en la que es podria usar aquest instrument és la realització d’una investigació a més gran escala amb l’objectiu de realitzar un estudi de recerca sobre les característiques dels vincles que tenen els joves. Es podria realitzar tant a nivell nacional com a nivell estatal per tal de poder dissenyar intervencions amb aquells que obtinguin resultats negatius en el qüestionari.

Considero bàsic que en qualsevol de les fases futures d’aquesta recerca, el perfil del professional encarregar de coordinar-les sigui criminòleg. Els coneixements dels

criminòlegs, provinents de diversos àmbits, no només de ciències jurídiques sinó també de les ciències socials, facilita la comprensió general de la delinqüència i dels comportaments antisocials degut a la seva multi-causalitat.

8. Bibliografía

- Akers, R. L. (2006). Aplicaciones de los principios del aprendizaje social. Algunos programas de tratamiento y prevención de la delincuencia. *a Guzmán Dábora et al.(eds.) Derecho penal y criminología como fundamento de la política criminal*, 1-117.
- Cid, J., & Larrauri, E. (2001). *Teorías criminológicas: explicación y prevención de la delincuencia*. Editorial Bosch.
- Hawkins, J. D., & Weis, J. (1995). El modelo del desarrollo social: un enfoque integrado a la prevención de la delincuencia. *Comunicación, Lenguaje y Educación*, 7(3), 115-133.
- Hernández, R., Fernández, C. & Baptista, P. (2007). *Fundamentos de metodología de la investigación*. Mc Graw Hill.
- Méndez, P., & Barra, E. (2008). Apoyo social percibido en adolescentes infractores de ley y no infractores. *Psykhé (Santiago)*, 17(1), 59-64.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: a developmental taxonomy. *Psychological review*, 100(4), 674.
- Molina, M. J. A. B., Aranda, M. L. L., Flores, M. M. E. H., & López, M. E. J. Utilización del alfa de Cronbach para validar la confiabilidad de un instrumento de medición de satisfacción del estudiante en el uso del software Minitab.
- Morris, C. G., & Maisto, A. A. (2005). *Introducción a la Psicología*. Pearson Educación.
- Nuviola, A., Tamayo, J. A., Iranzo, J., & Falcón, D. (2008). Creación, diseño, validación y puesta en práctica de un instrumento de medición de la satisfacción

de usuarios de organizaciones que prestan servicios deportivos. *Retos. Nuevas tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, 14, 10-16.

- Redondo, S., & Pueyo, A. (2009). La psicología de la delincuencia. *Palabras del Director* 3.
- Requena, F. (2008). *Redes sociales y sociedad civil*. CIS, Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Toby, J. (1957). Social disorganization and stake in conformity: Complementary factors in the predatory behavior of hoodlums. *J. Crim. L. Criminology & Police Sci.*, 48, 12.
- Torrente, G., & Rodríguez, Á. (2004). Características sociales y familiares vinculadas al desarrollo de la conducta delictiva en pre-adolescentes y adolescentes. *Cuadernos de trabajo social*, 17, 99-115.
- Vásquez González, C. (2003). Predicción y prevención de la delincuencia juvenil según las teorías del desarrollo social (Social Development Theories). *Rev. derecho (Valdivia)*, 14, 135-158.

Índex

1. Primera versió del instrument	pàg. 43
2. Documentació enviada al jutges. Demana de col·laboració i informació	pàg. 48
3. Validacions dels jutges	pàg. 50
3.1 Validació 1	pàg. 50
3.2 Validació 2	pàg. 53
3.3 Validació 3	pàg. 56
3.4 Validació 4	pàg. 59
3.5 Validació 5	pàg. 63
3.6 Validació 6	pàg. 65
4. Versió modificada del instrument, el qüestionari de la prova pilot	pàg. 67

Annex 1: Primera versió del instrument.

L'objectiu d'aquest qüestionari és poder conèixer com són les relacions que teniu els joves amb les persones del vostre voltant. Aquestes relacions es poden emmarcar en diferents contextos: la família, l'escola i el grup d'igual (o grup d'amics). Les característiques dels vincles socials són un dels elements clau a l'hora de desenvolupar eines i aptituds per afrontar diferents situacions futures. El qüestionari que trobareu a continuació és el instrument que s'ha creat per poder avaluar els elements que defineixen i caracteritzen els vincles i relacions en els diferents àmbits (la família, l'escola i el grup d'iguals), és de **caràcter anònim** i és important que en tot moment s'intenti ser el més sincer possible per tal de que el resultats obtinguts siguin més reals.

Moltes gràcies per participar!

1. Ets fill/a únic/a?

Sí	☐
----	--------------------------

No	☐
----	--------------------------

7. Quan m'equivoco els meus pares...

S'enfaden

No em diuen res

Confien en que la propera vegada ho faré bé

Altres (_____)

☐
☐
☐
☐

**2. Formes part d'una família nombrosa?
(tres o més germans en total)**

Sí	☐
----	--------------------------

No	☐
----	--------------------------

8. Quants alumnes hi ha a la teva classe?

Menys de 20

Entre 20 i 30

Més de 30

☐
☐
☐

3. Els teus pares viuen junts?

Si	☐
----	--------------------------

No	☐
----	--------------------------

4. Tu amb qui vius?

Mare

Pare

Tots dos

Altres (amb qui _____)

☐
☐
☐
☐

5. Ocupació del pare:

Desempleat

Treballa per altres

Té una empresa pròpia

Treball domèstic (a la pròpia llar)

Altres (_____)

☐
☐
☐
☐
☐

6. Ocupació de la mare:

Desempleada

Treballa per altres

Té una empresa pròpia

Treball domèstic (a la pròpia llar)

Altres (_____)

☐
☐
☐
☐
☐

Manifesta(marca amb una X) el grau d'acord amb aquestes afirmacions.(Molt d'Acord = MD; D'Acord= A; En Desacord=D; Molt Desacord=MD)

	MA	A	D	MD
9. Els meus pares em controlen molt.				
10. Sempre he d'obeir als meus pares.				
11. Els meus pares no em controlen gens.				
12. Els meus pares no em diuen què puc fer i què no.				
13. Els meus pares em donen suport.				
14. Els meus pares estableixen límits al meu comportament.				
15. Els meus pares s'interessen per el que faig.				
16. Quan faig alguna cosa mal feta els meus pares m'ho diuen.				
17. Quan faig alguna cosa bé els meu pares m'ho diuen.				
18. Els meus pares m'expliquen els motius quan em renyen.				
19. Entenc els motius dels meus pares quan em renyen.				
20. Em sento unit als meus pares.				
21. Demano ajuda als meus pares.				
22. Els meus pares m'expliquen les coses importants de la família.				
23. Participo en el dia a dia de la meva família (vaig a comprar, paro la taula, ...).				
24. Es té en compte la meva opinió en les decisions familiars (on anar de vacances, ...).				
25. Els meus pares em criden quan em renyen.				
26. Els meus pares em feliciten quan faig alguna cosa bé.				
27. Els meus pares m'ajuden quan els hi demano.				
28. Els meus pares s'interessen per el que faig al institut.				
29. Em sento amb la llibertat per dir el que em sembla bé i el que no.				
30. A casa mengem variat (fruita, verdures, llegums, peix, ...)				
31. La meva llar és acollidora.				
32. Tinc tot allò que necessito (roba, material escolar, etc).				
33. Al institut tinc un professor de referència.				
34. Al institut canvio molt de professors.				
35. Tinc un professor en cada assignatura.				

	MA	A	D	MD
36. Puc participar en la presa de decisions referents a l'organització de l'aula (dates d'entrega, sancions, ...).				
37. Aprenc coses al institut.				
38. El que m'ensenyen al institut són coses importants per mi.				
39. Em considero un bon estudiant.				
40. M'agradaria seguir estudiant després de l'ESO.				
41. El que aprenc ara és important per al futur.				
42. Considero als meus professors com un model a seguir.				
43. Accepto les normes dels meus professors.				
44. Aprecio als meus professors.				
45. Puc recórrer a algun dels meus professors si tinc algun problema.				
46. Tendeixo a pensar que puc fer les coses bé abans de començar-les.				
47. Tendeixo a pensar que faig les coses bé un cop les he fet.				
48. Tinc un bon concepte de mi mateix.				
49. M'estimo a mi mateix.				
50. Sé ajudar a les persones que em demanen ajuda.				
51. Tinc persones properes que recorren a mi si tenen algun problema.				
52. M'agrada ajudar a les persones que em demanen ajuda.				
53. Assumeixo responsabilitats dins la meva família.				
54. Assumeixo responsabilitats al institut.				
55. Considero important el que pensin de mi les persones de la meva família.				
56. Considero important el que pensin de mi els meus professors.				
57. Considero important el que pensin de mi els meus amics.				
58. Crec que les persones del meu entorn em deixarien de recolzar si cometés algun delictes.				
59. Faig activitats extraescolars.				
60. Formo part d'alguna Associació (cultural, esportiva, ...).				
61. Crec correctes les normes que imposa el meu entorn.				
62. Els meus amics beuen alcohol.				

	MA	A	D	MD
63. Els meus amics consumeixen altres drogues.				
64. Considero més important als meus amics que a la meva família.				
65. Demano més consell als meus amics que a la meva família.				
66. Les opinions dels meus amics i de la meva família coincideixen.				
67. Tinc persones al meu entorn a les que puc recórrer si necessito ajuda.				
68. Aquestes persones són majoritàriament de la meva família.				
69. Les persones a les que demano ajuda em saben ajudar.				
70. Tinc prou confiança per demanar el que necessito a les persones del meu entorn.				
71. M'agradaria tenir altres persones a les que recórrer.				
72. Crec que el grup de persones a les que puc demanar ajuda és bo.				

Annex 2: Documentació enviada al jutges. Demana de col·laboració i informació.

Bon dia X,

En el marc del Treball de Final de Grau de Criminologia, estic realitzant una recerca que té per objectiu poder detectar població de joves en risc de presentar comportaments antisocials en base a les característiques i la fortalesa dels vincles que perceben en relació al seu entorn (família, escola, grups d'iguals i comunitat).

Per aconseguir-ho, he creat un instrument de mesura que es pugui aplicar a joves del primer cicle d'ESO i t'agrairia que participessis en la seva validació. Per fer-ho, t'adjunto dos documents:

- El qüestionari.
- Una plantilla de validació on hi consten els criteris i el procediment a seguir.

Per poder incloure les teves aportacions al instrument, m'hauries de retornar la graella completa en els propers dies.

Moltes gràcies per la teva col·laboració,

Mariona Cortada.

El instrument que s'ha d'avaluar s'ha desenvolupat en un context que té la voluntat de conèixer les característiques dels vincles que tenen els adolescents amb persones del seu entorn, i en concret amb la seva família, el seu entorn escolar, el grup d'iguals i la comunitat. D'acord al que han provat diversos autors, **la forma en la que aquests vincles es desenvolupen és un element central a l'hora de potenciar l'aparició de certs comportaments però també pot dotar d'eines emocionals que permetin afrontar situacions futures.**

Aquesta recerca s'emmarca dins del Treball de Final de Grau de Criminologia, el principal objectiu serà saber **si els subjectes poden ser una població amb risc de presentar comportaments antisocials d'acord a les teories que defensen que les característiques dels vincles percebuts són fonamentals.** Per tant, conèixer la

fortalesa i les característiques dels vincles percebuts per els joves i saber si aquests els han dotats d'elements de caire psicosocial com una bona visió pròpia és l'objectiu del qüestionari, tenint així el primer element per a poder realitzar una possible intervenció si fos necessària. Els àmbits analitzats en aquest instrument són: l'estructura familiar; els models parentals en els que s'emmarquen els pares dels joves; les particularitats de l'escola i/o la comunitat educativa de la que formen part; l'autoestima dels subjectes; l'assumpció de rols d'adults; la inclusió en la comunitat a través de la participació en aquesta; les particularitats del grup d'iguals propi; i, la percepció del suport de l'entorn.

Els ítems inclosos en el qüestionari s'han de valorar d'acord amb els objectius exposats. En concret s'ha d'avaluar si aquests presenten:

- **Univocitat:** implica que les preguntes i afirmacions del qüestionari s'entenen i que el seu llenguatge està correctament adaptat al perfil dels subjectes al que va adreçat. En aquest cas concret cal recordar que el instrument està pensat per joves del primer cicle d'ESO i per tant s'ha d'evitar que la forma de redacció i el lèxic no generi dubtes. Aquesta característica s'ha de valorar amb Sí i No.
- **Pertinença:** és la correcció de la pregunta tenint en compte els objectius marcats. Per tant, s'ha de dictaminar si els ítems amb els que s'han concretat els diferents àmbits de la recerca són correctes, o el que és el mateix, si es pot aconseguir saber allò que volem amb la pregunta realitzada. Igual que amb la univocitat, la pertinença també es valorarà amb un Sí o un No.
- **Importància:** aquesta part del judici també s'ha de realitzar a partir dels objectius marcats en la recerca. Pretén avaluar la importància de la qüestió o afirmació en relació a allò que es vol esbrinar. S'ha d'avaluar amb una escala numèrica on 1 és poc important i 5 és molt important.

També s'ha afegit un espai d' "Observacions" on es poden fer els comentaris que es considerin pertinents per tal d'ajustar al màxim possible les qüestions a l'objectiu que persegueixen.

Annex 3: Validacions del instrument.

Validació núm. 1

Nº ítem	Univocitat		Pertinença		Importància					Observacions
	Sí	No	Sí	No	1 (gens) 5 (molta)					Comentaris del ítem
1	X		X		1	2	3	4	5	
2	X		X			X				
3	X		X						X	
4	X		X					X		
5	X		X					X		
6	X		X					X		
7	X		X						X	
8	X		X			X				No veig l'encaix en mig de les altres preguntes
9	X		X						X	
10	X		X						X	
11	X		X						X	
12	X		X						X	
13	X		X					X		
14		X							X	Si no es concreta tindran dificultats per respondre
15	X		X						X	
16	X		X						X	
17	X		X						X	
18	X		X						X	
19	X		X						X	
20	X		X						X	
21	X		X						X	
22	X		X						X	
23	X		X						X	
24	X			X					X	Més exemples o modificar per: ... puc opinar ..
25	X		X						X	
26	X		X						X	
27	X		X						X	
28	X		X						X	
29		X		X					X	Cal concretar el context: casa, amics, institut, ...
30	X		X		1	2	3	4	5	
31	X		X						X	Concretar més: p.ex. ... i m'agrada ser-hi.

32	X		X						X	
33		X		X					X	... un tutor de referència que m'escolta
34	X		X						X	
35	X		X						X	
36	X		X						X	Posaria altres exemples: el lloc on vull seure, els companys de grup, dates de lliurament d'exercicis i exàmens
37	X		X						X	
38	X		X						X	
39	X		X						X	
40	X		X						X	
41	X		X						X	
42	X		X						X	
43	X		X						X	
44	X		X						X	
45	X		X						X	
46		X	X						X	Quan em poso ha treballar penso que ho faré bé
47		X	X						X	Un cop acabat el treball penso que ho he fet bé
48	X		X						X	
49	X		X						X	La redactaria diferent: p.ex. Estic content de ser com sóc
50	X		X						X	
51	X		X						X	
52	X		X						X	
53		X		X					X	Cal concretar exemples: acompanyar germans petits, compres, escombraries, taula
54	X		X						X	Ex. Delegat/da treball en grup, organització carnestoltes
55	X		X						X	
56	X		X						X	
57	X		X					X		
58		X	X						X	Fora de context , crec millor després de 62
59	X		X						X	
60	X		X		1	2	3	4	5	
61	X		X						X	Pot donar-se la tendència a respondre si
62	X		X						X	Massa expeditiu, podria ser: ... algunes vegades ...
63	X			X					X	Igual que l'anterior

64	X		X					X	
65	X		X					X	
66	X		X					X	
67		X	X					X	Concretar entorn
68		X	X					X	Reiteraria: “ a les que puc recórrer si necessito ajuda”
69	X		X					X	
70	X		X					X	Concretar entorn
71	X			X			X		Caldria especificar-la més
72		X		X				X	Concretar quin grup de persones

Validació núm. 2

Nº ítem	Univocitat		Pertinença		Importància					Observacions
	Sí	No	Sí	No	1 (gens) 5 (molta)					Comentaris a l'ítem
1	X		X		1	2	3	4	5	
2										
3	X			X				X		I si no viu amb els pares? I si és una família monoparental?
4	X		X						X	
5	X		X					X		Per què primer el pare i després la mare?
6	X		X					X		
7	X		X						X	Has formulat la pregunta de forma diferent a les altres (la 9 també). Aniria bé seguir la mateixa línia en totes
8	X		X				X			
9	X		X						X	Substituiria “els meus pares” per “la meua família” o alguna forma que vagi més enllà de la família “tradicional” (“a casa”, per exemple), aquí i en tots els ítems en què utilitzes “els meus pares”.
10	X		X						X	
11	X			X						Si fas la pregunta 10, no cal fer aquesta
12	X		X						X	La podries formular en positiu, és més fàcil de respondre.
13	X		X						X	
14	X		X							Si fas la pregunta 13, no cal fer aquesta
15	X		X						X	
16	X		X						X	
17	X		X							Si fas la pregunta 17, no cal fer aquesta
18	X		X						X	
19	X		X						X	
20	X		X						X	
21	X		X						X	Jo afegira “Habitualment” a l'inici i acabaria amb “quan ho necessito”.
22	X		X						X	
23	X		X						X	
24	X		X						X	
25	X		X						X	

26	X		X						X	
27										Molt semblant a la 14
28										Molt semblant a la 16
29	X		X						X	
30	X		X		1	2	3	4	5	
31	X		X						X	
32	X		X						X	
33		X	X							I professora? No s'entén bé què vol dir "de referència", si és formal (tutor-a) tothom et respondrà que sí.
34		X	X				X			Això pot ser l'habitual, ídem que a dalt amb la resposta que obtindràs.
35	X			X			X			
36	X		X					X		
37	X		X						X	
38	X		X						X	
39	X		X						X	Llenguatge sexista... (no et torno a fer aquest comentari; si ho creus pertinent, ja ho revisaràs en tot el qüestionari).
40	X		X						X	
41	X		X					X		
42	X		X					X		
43	X		X					X		
44	X		X						X	
45	X		X						X	
46	X		X						X	
47										Si fas l'anterior, aquesta no cal
48	X		X						X	
49	X			X						Amb l'anterior ja tens la resposta
50	X		X						X	
51	X		X						X	
52	X		X						X	
53	X		X						X	
54	X		X					X		
55	X		X						X	
56	X		X						X	
57	X		X						X	
58	X		X				X			"Si sabessin que he comès un delicte"
59	X		X						X	
60	X		X		1	2	3	4	5	
61	X		X						X	

62	X			X		X			
63	X			X		X			
64	X		X						X
65	X		X						X
66	X		X					X	
67	X		X						X
68	X		X					X	
69	X		X						X
70	X		X						X
71	X		X						X
72	X		X				X		

Valoració núm. 3

Nº ítem	Univocitat		Pertinença		Importància					Observacions
	Sí	No	Sí	No	1 (gens) 5 (molta)					Comentaris del ítem
1	X		X		1	2	3	X	5	
2	X		X					X		
3	X		X					X		
4	X		X						X	
5	X		X				X			
6	X		X				X			
7	X		X						X	
8	X		X				X			
9	X		X						X	
10	X		X					X		
11	X		X				X			Aquesta pregunta ja estaria resposta amb la pregunta 10, tot i que entenc que seria un ítem de control
12		x	x				x			No s'entén gaire a què fa referència, entenc que seria una qüestió de normes (perquè és l'únic ítem que té el NO en negreta??
13		x	x					x		Suport en els estudis, emocionalment??
14	x		x						X	
15	x		x						X	
16	x		x						X	
17	x		x						x	Tot i que aquesta pregunta ja quedaria resposta amb l'altre ítem però entenc que són preguntes de control
18	x		x						X	
19	x		x						X	
20	x		x						x	Hauries de posar "em sento unit/unida" ojo amb el llenguatge
21		x	x					x		Ajuda per a que? Deures, tasques, problemes personals?
22	x		x						X	
23	x		x						X	
24	x		x						X	
25	x		x						X	
26	x		x						X	
27		x	x						x	Ajudar a què?

28	x		x						X	
29		x	x			x				El que sembla bé i el que no en relació a què?
30	x		x		1	2 x	3	4	5	
31	x		x					X		
32	x		x						X	
33	x		X						X	
34	x		x						X	
35	x		x						X	
36	x		x					X		
37	x			x		X				Aprendre depèn molt de les capacitats de la persona
38	x		x						X	
39	x		x						X	
40	x		x						X	
41	x		x						X	
42	x		x						X	
43	x		x						X	
44	x		x						X	
45		x	x						x	Problema en relació a la feina o problemes personals?
46	x		x				x			Perquè abans està en negreta?
47		x	x						X	Millor posar "un cop les he acabat de fer"
48		x	x						x	Que significa un bon concepte per a un adolescent?
49		x	x				x			Que significa estimar-se a un mateix (podries posar exemples entre parèntesis)
50	x		x					X		
51	x		x				X			
52	x		x						X	
53	x		x						X	
54	x		x						x	Tot i que caldria posar algun exemple entre parèntesis de què significa aquesta responsabilitat
55	x		x						X	
56	x		x						X	
57	x		x						X	
58	x		x						X	
59	x		x				X			
60	x		x		1	2	3	4	5 x	
61	x		x					x		S'hauria de buscar alguna altre paraula que no fos "imposar"

62	x			x					x	
63	x		x						x	Que significa altres drogues? Crec que l'ítem 63 i 64 es podrien unir en un
64	x		x						X	
65	x		x						X	
66		x	x						x	Opinions en relació a què?
67	x		x			X				
68	x		x				X			
69	x		x			X				
70	x		x						X	
71	x		x						X	
72	x		x						x	Però és bo com a valoració o és bo de dir "són bones persones?"

Valoració núm. 4

Nº ítem	Univocitat		Pertinença		Importància					Observacions
	Sí	No	Sí	No	1 (gens) 5 (molta)					Comentaris del ítem
1	X		X		1	2	3	4	5	NA
2	X		X					X		
3	X		X				X			Tinc dubtes sobre si el fet de viure junts o separats, per sí sol, pot influir positiva o negativament al jove.
4	X		X					X		
5	X		X				X			En realitat estas preguntant sobre la relació contractual. No sé si plantejat així aporta gaire informació. Provaria amb una pregunta més concreta, o incloent una segona pregunta que permeti situar a la família en un estrat social concret. P.e: nivell d'estudis del pare/mare o rang salarial
6	X		X				X			Idem. Ítem 5.
7		X	X					X		Una cosa és que s'enfadin i una altra és que li diguin alguna cosa. Separaria la pregunta en 2: (a)enuig que percebut i (b) resposta que hi donen.
8	X		X				X			
9	X		X					X		
10	X		X					X		
11	X			X	X					Pregunta amb formulació negativa. A més, és la pregunta contrària de l'ítem 10. Només contribuirà a allargar el qüestionari i a dificultar el càlcul de subescales, ja que la codificació és inversa.
12		X	X				X			Dos problemes: 1. Preguntes dues coses en un ítem (què puc fer i què no) i 2. la segona part de la pregunta té una doble negació: "no em diuen que no puc fer". Simplifica: "els meus pares em diuen què puc fer"
13	X		X						X	
14	X		X					X		Jo substituiria el terme "comportament" per "el què puc

										fer” o alguna cosa així.
15	x		x						X	
16	x		x						x	
17	x		x					x		És probable que la correlació entre els ítems 17 i 18 sigui molt elevada. Si fos el cas voldria dir que estàs preguntant el mateix i que per tant un dels ítems seria irrellevant. Però caldrà veure les dades. En cas afirmatiu probablement t’interessarà treure una de les preguntes del qüestionari en el moment del càlcul d’escala.
18	X		X						X	
19	x		x						X	Inclouria un “en general...”
20	x		x						x	
21	x		x					x		Dependrà de la situació concreta. S’ha d’assumir que els fills no demanen ajuda als pares en TOTES les situacions. Si parlem d’adolescents és possible que sí que ho facin davant d’alguns problemes, però que en altres problemes recorrin a altres “fonts de suport”.
22	x		x					X		
23	x		x						X	
24	x		x					x		
25	x		x						X	
26	x		x						X	
27	x		x						X	
28	x		x						X	
29	x		x						X	
30	x			x				x		No veig la rellevància de l’ítem ni amb quins altres ítems del qüestionari es pot connectar. Potser amb l’ítem 33? Necessitats bàsiques?
31	x		x					X		
32	x		x						X	
33	x		x						x	
34		x		x			x			No entenc si et refereixes al canvi de professor segons l’assignatura, a canvis de tutor, a confiança amb els professors... No entenc la pregunta.

35	x			x	x						Crec que això es pot donar quasi per descomptat atès el sistema educatiu de la ESO. No veig la rellevància de la pregunta.
36	x		x				X				
37	x		x			x					Em sembla molt més pertinent la pregunta 42. Aquesta l'eliminaria.
38	x		x					x			
39	x		x					X			
40	x		x					x			
41	x		x							X	
42	x		x					X			
43	x		x					X			
44	x		x					X			
45	x		x					X			
46	x		x							X	
47	x		x					X			
48		x	x			x					L'autoconcepte penso que és un constructe latent important, però tinc dubtes sobre si es pot preguntar de manera tant directa. Part de les preguntes anteriors ja les orientes a l'autoconcepte (40, 47, 48, 50, 51, etc.), però preguntat així no sé si et serà d'utilitat. Jo construiria una escala amb aquests conceptes que t'he enumerat i veuria el que passa.
49	x		x			x					En part relacionat amb el comentari anterior, però fent referència al concepte d'autoestima.
50	x		x					X			
51	x		x					x			Bé, però simplificaria l'enunciat: "Hi ha persones que recorren a mi si tenen problemes".
52	x		x					X			
53		x	x			x					Diria que és, en gran part, el mateix que preguntes a l'item 24. Tot i que també et podria interessar conservar-lo a efectes de validació del qüestionari.
54	x			x				x			A quina mena de responsabilitats ens referim?

55	x		x				X		
56	x		x				X		
57	x		x					x	En etapa adolescent potser és més important aquest ítem que la resta (56 i 57).
58	x		x				X		
59	x		x				X		
60	x		x			X			
61	x		x				X		
62	x		x					X	
63	x		x					X	
64	x		x				X		
65	x		x					X	
66	x		x				X		
67	x		x				X		
68	x		x			x			Tinc la sensació que caldria desglossar una mica més la pregunta: pares, amics, professors, etc...
69	x		x				X		
70	x		x				X		
71	x		x				X		
72		x		x	x				“bo”? Al incorporar un terme valoratiu fas que la pregunta sigui ambigua. Què és bo? Cada entrevistat pot entendre una cosa diferent.

Valoració núm. 5

Nº ítem	Univocitat		Pertinença		Importància					Observacions
	Sí	No	Sí	No	1 (gens) 5 (molta)					Comentaris del ítem
1	x		x		1	2	3	4	5	
2	x		x				X			
3	x		x				X			
4	x		x				X			
5	x		x			x				
6	x		x			X				
7	x		x						X	
8	x		x				X			
9	X		x						X	
10	X		X						X	
11	X		X						X	
12	X		X						x	
13	x		x						X	
14	X		x					x		
15	X		x						X	
16	X		X						X	
17	X		X						X	
18	X		X						X	
19	x		X						X	
20	x		x					X		
21	X		x						x	
22	x		x						X	
23	x		x					x		És positiva o negativa si responen si?
24	X		x						X	
25	X		X						X	
26	X		X						X	
27	X		X						X	
28	X		X						X	
29	X		X						x	
30	x		x		1	2	3	4	5	Poden ser vegetarians
31	x		x					X		
32	X		x						X	
33	X		X						x	
34	x		x					X		
35	X		x						X	
36	X		X						X	
37	X		X						X	
38	X		X						X	
39	X		X						X	Aquesta pot estar

										relacionat amb l'autoestima.
40	X		X						X	
41	x		X						x	
42	x		x				X			
43	X		x						X	
44	X		X						X	
45	X		X						X	
46	x		X						X	
47	X		x					X		
48	x		X					X		
49	X		x						X	
50	X		X						X	
51	X		X						X	
52	X		X						X	
53	x		X						X	
54	X		x					x		
55	X		x						X	
56	X		X						X	
57	X		X						X	
58	x		X						X	
59	x		x					x		Avui hi ha moltes famílies que no les poden pagar.
60	X		x		1	2	3	4	5	x
61	X		X							X
62	X		X							X
63	X		X							X
64	X		X							X
65	X		X							X
66	X		X							X
67	x		X							X
68	X			x						x
69										
70	x		x				X			
71	x		x							X
72	X		x							x

Validació núm. 6

Nº ítem	Univocitat		Pertinença		Importància					Observacions
	Sí	No	Sí	No	1 (gens)		5 (molta)			Comentaris del ítem
					1	2	3	4	5	
1	x		x						x	
2	x		x						x	
3	x		x						x	
4	x		x						x	
5	x		x						x	
6	x		x						x	
7	x		x						x	
8	x		x						x	
9	x		x						x	
10	x		x						x	
11	x		x						x	
12	x		x						x	
13	x		x						x	
14	x		x						x	
15	x		x						x	
16	x		x						x	
17	x		x						x	
18	x		x						x	
19	x		x						x	
20	x		x						x	
21	x		x						x	
22	x		x						x	
23	x		x						x	
24	x		x						x	
25	x		x						x	
26	x		x						x	
27	x		x						x	
28	x		x						x	
29	x		x						x	
30	x		x						x	
31	x		x						x	
32	x		x						x	
33	x		x						x	
34	x		x						x	
35	x		x						x	
36	x		x						x	
37	x		x						x	
38	x		x						x	
39	X		X						X	

40	x		X					x	
41	x		X					x	
42	x		X			x			No sé si aquest ítem ha de tenir el mateix pes que la resta per a l'estudi. Tot i que sí que pot tenir rellevància en els alumnes que no tenen referents positius fora de l'aula.
43	x		X					x	
44	x		x					x	
45	x		x					x	
46	x		x					x	
47	x		x					x	
48	x		x					x	
49	x		x					x	
50	x		x					x	
51	x		x					x	
52	x		x					x	
53	x		x					x	
54	x		x					x	
55	x		x					x	
56	x		x					x	
57	x		x					x	
58	x		x					x	
59	x		x					x	
60	x		x					x	
61	x		x					x	
62	x		x					x	
63	x		x					x	
64	x		x					x	
65	x		x					x	
66	x		x					x	
67	x		x					x	
68	x		x					x	
69	x		x					x	
70	x		x					x	
71	x		x					x	
72	x		x					x	

Annex 4: Versió modificada del instrument, el qüestionari de la prova pilot.

L'objectiu d'aquest qüestionari és poder conèixer com són les relacions que teniu els joves amb les persones del vostre voltant. Aquestes relacions es poden emmarcar en diferents contextos: la família, l'escola i el grup d'igual (o grup d'amics). Les característiques dels vincles socials són un dels elements clau a l'hora de desenvolupar eines i aptituds per afrontar diferents situacions futures. El qüestionari que trobareu a continuació és el instrument que s'ha creat per poder avaluar els elements que defineixen i caracteritzen els vincles i relacions en els diferents àmbits (la família, l'escola i el grup d'iguals), és de **caràcter anònim** i és important que en tot moment s'intenti ser el més sincer possible per tal de que el resultats obtinguts siguin més reals.

Moltes gràcies per participar!

2. Ets fill/a únic/a?

- Sí
- No

**5. Formes part d'una família nombrosa?
(tres o més germans en total)**

- Sí
- No

6. Els teus pares viuen junts?

- Sí
- No

7. Tu amb qui vius?

- Mare
- Pare
- Tots dos
- Altres (amb qui _____)

7. Ocupació del pare:

- Desempleat
- Treballa per altres
- Té una empresa pròpia
- Treball domèstic (a la pròpia llar)
- Altres (_____)

8. Ocupació de la mare:

- Desempleada
- Treballa per altres
- Té una empresa pròpia
- Treball domèstic (a la pròpia llar)
- Altres (_____)

Manifesta(marca amb una X) el grau d'acord amb aquestes afirmacions.(Molt d'Acord = MD; D'Acord= A; En Desacord=D; Molt Desacord=MD)

	MA	A	D	MD
7. A casa controlen molt el que faig				
8. Sempre he d'obeir als meus pares.				
9. Els meus pares no em controlen gens.				
10. Els meus pares em diuen què puc fer i què no.				
11. Els meus pares em donen suport.				
12. Els meus pares s'interessen per el que faig.				
13. Quan faig alguna cosa mal feta els meus pares m'ho diuen.				
14. Quan faig alguna cosa bé els meu pares m'ho diuen.				
15. Els meus pares m'expliquen els motius quan em renyen.				
16. Entenc els motius dels meus pares quan em renyen.				
17. Em sento unit/da als meus pares.				
18. Demano ajuda als meus pares habitualment.				
19. Els meus pares m'expliquen les coses importants de la família.				
20. Participo en el dia a dia de la meva família (vaig a comprar, paro la taula, ...).				
21. Es té en compte la meva opinió en les decisions familiars (on anar de vacances, ...).				
22. Els meus pares em criden quan em renyen.				
23. Els meus pares em feliciten quan faig alguna cosa bé.				
24. Els meus pares m'ajuden quan els hi demano.				
25. Els meus pares s'interessen per el que faig al institut.				
26. Em sento amb la llibertat per dir el que em sembla bé i el que no.				
27. La meva llar és acollidora.				
28. Tinc tot allò que necessito (roba, material escolar, etc).				
29. Al institut tinc un professor de referència.				
30. Puc participar en la presa de decisions referents a l'organització de l'aula (dates d'entrega, sancions, ...).				
31. El que m'ensenyen al institut són coses importants per mi.				
32. Em considero un/a bon/a estudiant.				
33. M'agradaria seguir estudiant després de l'ESO.				
34. El que aprenc ara és important per al futur.				
35. Accepto les normes dels meus professors.				

36. Quan m'equivoco els meus pares... ☐ S'enfaden ☐ No em diuen res ☐ Confien en que la propera vegada ho faré bé ☐ Altres (_____)				
	MA	A	D	MD
37. Tendeixo a pensar que faig les coses bé un cop les he acabat.				
38. M'agrada ser com sóc.				
39. Sé ajudar a les persones que em demanen ajuda.				
40. Hi ha persones que recorren a mi si tenen algun problema.				
41. M'agrada ajudar a les persones que em demanen ajuda.				
42. Assumeixo responsabilitats dins la meva família (acompanyo als meus germans petits, paro/recullo la taula, vaig a comprar, ...)				
43. Assumeixo responsabilitats al institut (sóc delegat/da, organitzo activitats, ...)				
44. Considero important el que pensin de mi les persones de la meva família.				
45. Considero important el que pensin de mi els meus professors.				
46. Considero important el que pensin de mi els meus amics.				
47. Crec que les persones del meu entorn em deixarien de recolzar si sabessin que he comès algun delictes.				
48. Formo part d'alguna Associació (cultural, esportiva, ...).				
49. Crec correctes les normes que imposa el meu entorn.				
50. Els meus amics a vegades beuen alcohol.				
51. Els meus amics a vegades consumeixen altres drogues.				
52. Considero més important als meus amics que a la meva família.				
53. Demano més consell als meus amics que a la meva família.				
54. Les opinions dels meus amics i de la meva família coincideixen.				
55. Hi ha persones a les que puc recórrer si necessito ajuda.				
56. Les persones a les que recorro si tinc problemes són majoritàriament de la meva família.				
57. Les persones a les que demano ajuda em saben ajudar.				
58. Tinc prou confiança per demanar el que necessito a les persones del meu entorn.				
59. M'agradaria tenir altres persones a les que recórrer quan necessito ajuda.				

